

ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**TWO WOMEN'S ISSUE IN THE KOREAN ART WORLD****Umida Saidazimova***DSc, associate professor**Tashkent State University of Oriental Studies**Tashkent, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE****Key words:** Korean, two women, literature, life, parents.**Abstract:** This article analyzes and discusses the issue of two women in the Korean art world.**Received:** 03.12.22**Accepted:** 05.12.22**Published:** 07.12.22**КОРЕЙС БАДИЙ ОЛАМИДА ИККИ АЁЛ МАСАЛАСИ****Умида Сайдазимова***DsC, доцент**Тошкент давлат шарқишунослик университети**Тошкент, Ўзбекистон***МАҚОЛА ҲАҚИДА****Калит сўзлар:** Корейс, икки аёл, адабиёт, ҳаёт, ота-она.**Аннотация:** Ушбу мақолада Корейс бадий оламида икки аёл масаласи мавзуси таҳлил ва муҳокама этилган.**ДВЕ ЖЕНСКИЕ ПРОБЛЕМЫ В МИРЕ КОРЕЙСКОГО ИСКУССТВА****Умида Саидазимова***DSc, доцент**Ташкентский государственный университет востоковедения**Ташкент, Узбекистан***О СТАТЬЕ****Ключевые слова:** Кореец, две женщины, литература, жизнь, родители.**Аннотация:** В данной статье анализируется и обсуждается проблема двух женщин в мире корейского искусства.**КИРИШ**

Аёл бўлмаса, адабиёт бўлмас эди. Адабиёт аввало аёлга атаб, аёл учун, унинг кўнглини олиш, дилидагини билиш, аёл деган хилқат не ўзи – шуни англаш учун яралган. Абдулла Қаххор айтганидек, қушнинг ҳам эркаги сайрайди. Сўз санъати аввалбоши эр

кишининг ижодидир, демак, эракни қизиқтирган бош масала адабиётнинг асосий муаммоси бўлади. Шу боис, адабиётнинг асосий қаҳрамони, бош мавзуи – аёлдир.

АСОСИЙ ҚИСМ

Корейс адабиётида сўз санъатида азалдан турли мавзулар илгари сурилган: давлат асосчилари ҳақида афсоналар (Тангун, Жумонг), қиролга халқ кайфиятидан хабар берувчи асарлар (пхэсол адабиёти), миллий қадриятларни тиклаш (Ким Си Сип ҳикоялари), ота-онага ҳурмат (хё категорияси), ака-укалар ўртасидаги муносабатлар (хан категорияси), кисенлар ҳаёти (Чхунхян образи), ижтимоий тенгсизлик учун кураш (Хон Кил Дон образи), табиат гўзаллиги (сижо шеърляти), маиший ҳаёт тавсири (япон аннексияси даврида яратилган қатор ҳикоялар), устоз-шогирд муносабатлари (Ли Мун Ёл «Олтин қаноти қуш» қиссаси) ва ҳ.к. Бу мавзулар асрлар давомида халқнинг сўз санъатида чуқур илдиз отди. Аммо, бу мавзуларнинг ҳеч бири аёл тасвиричалик мавқе касб этмайди.

Шу ўринда олим Зухриддин Исомиддинов таъбири билан айтганда, инсоншунослик бўлган адабиёт биринчи навбатда, аёлшунослик, яъни аёлни ўрганиш, инкишоф этиш илмидир. Аммо корейс адабиётининг «илк» даврида яратилган кўп асарларда инсоннинг ички олами, руҳияти, жумладан, аёл қалби олами тавсири камроқ ёритилган, умуман мавжуд эмас, десак ҳам муболаға бўлмайди.

Ўрта асрларда яратилган қатор қиссаларда аёл киши шахс, яъни ўз ички оламига эга инсон сифатида теран очилган эмас. Тўғри, «*Чхунхян ҳақида қисса*»да кисен қизнинг юқори табақа вакили ўғлига бўлган садоқатли муҳаббати, «*Сим Чхон ҳақида қисса*»да ота-она олдида фарзандлик бурчи масалалари ёритилган. Ҳатто «*Пакси ҳақида қисса*»да ҳам бош персонаж Пакси ташқи қиёфаси кўримсиз, бой шахсий имкониятларга эга бўлмаган шахс сифатида тасвирланган. Бу қисса нафақат сўз санъатининг умумий қонуниятлари, балки умумий шартлар ва миллий тарихий йўлнинг хусусиятларини акс эттиргани билан ўзига хослик касб этади. Қисса номаълум муаллиф томонидан ёзилган. Асарнинг яратилишига Кореяга манжурлар истилоси – Пёнжан уруши (1636–1637) бошланиши билан боғлиқ материаллар асос бўлган. Шунинг таъкидлаб ўтиш жоизки, мазкур даврда яратилган қисса қаҳрамонига шон-шухрат келтирадиган пировард қилмиш ҳарбий жасорат билан боғлиқ, холос.

Шундай экан, ўрта асрлар корейс қиссаларидаги Чхунхян, Сим Чхон, Пакси, корейс романларидаги Са хоним адабий қаҳрамон сифатида ҳар қанча машҳурликка эришмасин, шухрат топмасин, улар китобхон кўз ўнгида жонли, ўз ички оламига эга, фақат ўзига хос феъл-атворга эга инсон сифатида гавдаланмайди. Китобхон эса айни образни эмас, у ифодаляётган эстетик маъно ва ғояни баҳолаши мумкин.

М.М.Бахтин таъкидлаганидек, «фақат баҳо ўз тақдири учун қайғурадиган, ўз қонуний ҳаётининг ташувчиси бўлган инсонни субъектга айлантира олади». Ўзини баҳолай олиш инсоннинг универсал қадриятларга муносабатини, уларни тўғридан-тўғри тадқиқ қилишга интилишини ифодалайди. Шубҳасиз, бундай ғоя тарафдорларини, яъни, мақсадли фаолияти билан ажралиб турувчи, абсолют қадриятлар ва уларга қатъий амал қилиш учун хизмат қилишини чуқур англаб етувчи субъектларга киритиш мумкин.

Барча миллий адабиётда бўлгани каби корейс адабиётида ҳам аёллар образи давр руҳига мувофиқ яратилган ва шу тарзда идрок этилади. «... бир хил шароитда бир хил ҳаракат қиладиган характерлар ҳар қайси адабиётда ҳар хил гавдаланади». Жумладан, ҳар бир халқ фольклорида «*Зумрад ва Қиммат*» бор, бу эртақнинг ҳеч бири иккинчисига руҳан ўхшамайди. Аммо, асар марказида турган, воқеалар кульминациясида характери намоён бўладиган аёллар образи исталган халқ адабиётида асосан иккига ажралади.

Узоқ асрлик феодал қолоқлик даври, япон аннексияси даври, мустақиллик шабадаси ҳамма кўчаларга ҳам кириб улгурмаган давр, мафкуравий курашлар давридан кейин адабиёт сахнасига кириб келган аёл адибалар ижодида бу масала кескин ва фавқулудда ривож топди.

Азалдан корейс жамиятида анъаналарга мувофиқ аёл ва канизак бир том остида тинч-тотув яшашга маҳкум бўлган. Жуда ҳам кўплаб асарларда бу мавзу кўтарилган, жумладан, биринчи корейс романаписи Ким Манжуннинг «*Са хонимнинг жануб бўйлаб саргон-саргондонликлари*», «*Тўққиз кишининг булутли туши*» асарлари бунга яққол мисол бўла олади. Агарда, канизак оилада устун келса, қоидага мувофиқ, меҳрибон аёл уйдан кетишга мажбур бўлган. Шуниси эътиборга молики, аёл ҳеч қачон ўз рақиби (канизак) билан курашга киришмаган, ғийбатчи, ёлғончиларни жазоламаган ва эрига ўзининг айбсизлигини исботлашга ҳаракат ҳам қилмаган. «Намунали аёл»нинг вазифаси – ҳар қандай вазиятда ҳам ўзининг юқори ахлоқий хислатларини сақлаб қолиш бўлган. Натижада, канизакнинг салбий хислатлари барчага аён бўлиб, унинг нотўғри хатти-ҳаракати ошқора бўлгач, зулм жазоланган, адолат тантана қилган, оилада уйғунлик тикланган.

Аслида Ким Манжун 1689 йил сарой тўнтаришидан сўнг мамлакатда бўлиб ўтган воқеаларга жавобан ўзининг «*Са хонимнинг жануб бўйлаб саргондонликлари*» романини яратди. Романда бир беҳаё найрангбоз жориянинг туҳмати туфайли ота уйидан қувғин қилинган аёл қисмати орқали ёзувчи ўз асарида ҳукмдорнинг рафиқаси Инхённинг тақдирини акс эттирди.

Малика Инхён Ғарб фирқасининг ортодоксал тарафдорлари оиласига мансуб бўлган. Унинг давлат ҳукмдорининг рафиқаси даражасига кўтарилиши Ғарб фирқаси тарафдорларининг сиёсий позициясини янада кучайтирди. Устига-устак ҳукмдорни муҳим

масала – Инхён билан никоҳидан меросхўр ўғил фарзанди йўқлиги безовта қилар эди. 1688-йили ҳукмдорнинг Жануб фирқаси тарафдори Чан оиласига мансуб жорияси ўғил фарзанд кўрди. Ҳукмдор бу болага «тўнғич ўғил» унвонини берди. Ҳолбуки, одатда бундай унвон ҳукмдорнинг биринчи аёлидан туғилган ўғилга берилар эди. Ғарбий фирқа тарафдорлари бунда ўзлари учун жиддий хавф-хатарни кўрдилар. Натижада уларнинг раҳнамоси бўлган Сон Сирёл мактуб билан Сукжонга мурожаат қилди. Мактубда ҳукмдор чиқарган фармон ва қарорларнинг қанчалик адолатли экани шубҳа остига олингани ёзилади. Сукжон дарғазаб бўлди ва Ғарб фирқаси тарафдорларини давлат бошқарувида эгаллаб турган лавозимларидан озод қилиб, уларнинг ўрнига Жануб фирқаси вакилларини тайинлади.

Жануб фирқаси тарафдорлари Ғарб фирқаси вакилларини қатағон қилишга киришиб кетди. Инхён хоним ҳукмдор рафиқаси унвонидан маҳрум қилиниб, пойтахтдан сургун этилди. Жория Чан ҳукмдорнинг қонуний рафиқаси, деб эълон қилинди. Бу воқеа-ҳодисалар ҳукмдорга содиқ адиб – Ким Манжуннинг романида ўз аксини топди. Асардаги воқеалар Хитойда уч асосий образ: оила бошлиғи бўлган Лю Ёнсу ва икки аёл – унинг рафиқаси Са хоним ва жорияси Кё атрофида бўлиб ўтади.

Ким Манжун ҳаётининг энг оғир давларида ҳам синовлардан сабр-бардош билан ўтиб, ўзининг ижобий фазилатлари ва ўзлигини йўқотмаган одоб-ахлоқли, оқила аёл – Са хоним образини яратди. Бунга қарама-қарши образ – айёр жория Кё турли хийла-найранглар билан ўз манфаатлари йўлида хонадон соҳиби Лю Ёнсудан фойдаланади, ҳукмдорни ўзига ром этади ҳамда Са хонимни уйдан қувғин қилишни уюштиради. Худди шу тарзда хийла-найрангларини ишга солиб, Лю Ёнсунини сургун қилдиради, бир сафар унинг жонига қасд ҳам этмоқчи бўлади. Ёзувчи Кё образида ўз мақсади йўлида ҳеч қандай қабихликдан тап тортмайдиган асосий душманни, унинг тарафдорларида эса бу аёлнинг барча қабих режаларини оғишмай амалга оширувчи ижрочиларни кўради.

Ўрта асрларда номаълум муаллиф томонидан яратилган «Чхунхян ҳақида қисса»да «абдий мавзу» – ишқ –муҳаббатга бағишланган илк асар қаҳрамони Чхунхян ўзи кўнгили кўйган инсони билан бирга бўлиш учун жамиятда қабул қилинган ижтимоий қонун-қоидалардан кўркмади, дадиллик билан ўз муҳаббатини ҳимоя қилди, ҳатто ўзига етказилган тан жароҳатлари, қалб изтиробларини сабр билан енгишга ҳаракат қилди. У онасидан фарқли ўлароқ, қафолатланган тўқ ва бой инсонлар учун оддий кўғирчоқ бўлишдан воз кечди, муҳаббат йўлини танлади. Бу билан у бутун бошли Корея жамиятида кисенларга бўлган муносабатни ўзгартирмоқчи бўлди:кисеннинг ҳам қалби бор эканлигини ёдга солди.

«Чхунхян ҳақида қисса»да марказий образ аёллар, яъни, кисенлар ҳисобланади. Асарда кисен аёллар нафақат муҳаббат, балки садоқат ва жасорат тимсоли сифатида

тасвирланади. Асарда инсон қалби, севги, маиший-ахлоқий масалалар туради. Унинг қаҳрамони Чхунхян ҳаётнинг оғир зарбаларига дуч келади, ана шундай чигал вазиятларда маънавият синовларидан ўтиб тобланади, оғир йўқотишлар эвазига бўлса-да, оғир синовларда қалб мусаффолигини сақлаб қолади.

Қиссада Намвон уездига янги ҳоким тайинланиши, ҳокимнинг Чхунхян исмли гўзал кисендан бохабарлиги, уни ўз олдига чорлаши баён этилади. Янги ҳоким мулозими Чхунхяннинг олдига бориб, чиройли либосларини кийишни, пардоз-андоз қилиб, янги ҳоким олдига бориб, таъзим бажо келтириши кераклигини буюради. Чхунхян бу буйруқни рад этади. Ҳоким кисенлар рўйхатида Чхунхяннинг йўқлигидан ғазабланади, устига-устак бу қизнинг ўз буйруғини рад этганидан баттар дарғазаб отига минади. Жаҳл устида қизни зиндонбанд қилишни буюради. Ўз олдига йиртиқ юбка ва эски камзул, оёқларига пошналари ейилиб кетган калишни илиб, бошига рўмол ташлаб келган Чхунхянни кўрган янги ҳоким ҳатто чиройли либослар, пардоз-андозларсиз ҳам гўзаллигидан ақли шошиб қолади.

Ўзи кисен бўлса-да, ҳоким амрини бажармаган Чхунхяндан итоатсизлик сабаблари сўралганда, у қуйидагича жавоб беради:

«Қадимда: «Содиқ фуқаро икки подшога хизмат қилмайди, бокира аёл икки марта эрга тегмайди», дейишган. Бошимизга кулфат тушиб, мамлакатимиз исёнчилар ҳукми остида қолса, сиз, ҳоким, уларнинг олдига бош эгган бўлардингиз».

Ҳоким Чхунхянни жазолашни, яъни ўттиз дарра уриш ва зиндонга ташлашни буюради. Зиндонда қиз кўп азоб чекади, қанчалик азоб беришларига қарамасдан унинг иродаси букилмайди. Чхунхян нафақат гўзал, оқила эди, шу билан бирга у ўзининг сабр бардош ва бағрикенглиги билан бу қайғуни ҳам енгиб ўтади. Ҳар сафар жазони кучайтирганда ҳоким Чхунхяннинг розилигини кутади, аммо у барча қийноқларни ичига ютиб, ҳар сафар рад жавобини беради.

Қиссада яна бир марказий қаҳрамон аёл бу Чхунхяннинг онасидир:

«Сенинг садоқатинг кимга керак? Бундай даҳшатли жазога дош беришингга тўғри келди. Гапимга кириб, ҳокимга канизак бўлишга розилик берганингда бундай бўлмас эди. Намвонда ҳамма нарсани ўз қўлингга олардинг, бутун уезд ҳукминг остида бўлар эди. Сенинг содиқлигинг ҳеч кимга керак эмас. Мен, сўққабош аёл, сени олтин ва нефрит каби авайлаб асрадим, қачондир бахтли кунлар келади, деб ўйлаган эдим. Энди мен ҳам чекмай, ким ҳам чексин?».

Чхунхяннинг онаси ўз одатлари, қилиқлари, маданий савияси, дунёқараши, тушунча доираси жиҳатдан ўз замонасининг етук аёли, аммо у она сифатида фарзандини авайлаш, уни асраш учун қизининг ўзи каби кисен бўлишига рози. Айнан мана шу ерда муаллиф

асарда олға сурилган ғояларни ўз қахрамонларининг мукаммал характерларини яратиш орқали кўрсатган. Она ва қизи характерларини ўз ҳаётлари, қарашлари ва курашлари юз берган типик шароитнинг ўзига хос индивидуал умумлашмаси, бадий ифодаси сифатида намоён бўлади.

Чхунхян онасига нисбатан анча иродали. У ёш, тажрибасиз, ғўр бўлишига қарамай, севгилисига бўлган садоқати йўлида кўп жиддий қийинчиликларга дучор бўлади, руҳий азоб чекади, ташвиш тортади, унинг характеридаги мураккаблик фақат унинг ўзигагина хос. Аёлларга хос ожизалик аломатлари уни дарра билан уришганида юзага чиқади, аммо у бу ожизликни аёлларга хос бўлмаган бир матонатлик билан енгиб ўтади, барча қийноқларга чидаб, ҳаттоки ўлими учун ҳам рози бўлади.

Замонавий корейс насрида бу масала адиба Ин Хигён қаламига мансуб «Дуэт» (1995) ҳикоясида бўртиб намоён бўлди. Адиба корейс жамиятида ҳаётга ноанъанавий тарзда ёндашадиган янги аёлнинг «туғилиши» ҳақида баён қилди. Шу билан бирга Ин Хигён бу ҳикоясида оилада ўз мавқеидан норози образ мисолида аёлларнинг ички дунёси билан боғлиқ замонавий корейс жамияти муаммоларини кўриб чиқди.

Ҳикояда воқеалар ривожини провинциал шаҳар Чонжуда рўй беради. Оила бошлиғи ота касалхона палатасида давосиз дардга чалиниб ётибди. Аёли уни парваришлаш билан банд. Фарзандлари – ўғли ва қизи олий маълумотли бўлиб, ҳозирги кунда пойтахтда истиқомат қилишади. Отасининг тоби йўқлигини эшитган қиз она шахрига келади. Касалхонада қиз кутилмаганда синфдошини кўриб қолади. Мактабда ўқиб юрган кезларида синфдоши унга кўнгил кўйган эди. Ота врачлар кўйган муддатдан олдин вафот этади, шу куни эса ўғли ҳам шаҳарга етиб келади. Дафн маросимлари тугагач, она қизининг келажак ҳақида ўзига ишонч билан гапираётганини сезади.

Ҳикоя битта оиланинг икки авлоди ҳаётини қиёслашга асосланган, муаллиф асосий образ сифатида аёллар образини илгари суради: она ва қизи. Онанинг ҳаёти ўзининг хотиралари ва қизининг эсдаликларида тасвирланган. Чонсун турмушга чикқач, қаҳри қаттиқ ва жаҳлдор қайнонаси билан бирга яшаши лозим эди. Қайнона келинининг қиз фарзандни дунёга келтирганидан қаттиқ ғазабланди. Декабр ойи, қиш фасли бўлишига қарамай, у эндигина ёш бўшанган келини ва чақалоқ ётган хонанинг печкасига ўт ёқмади, уйни иситиш кераклиги ҳақида ҳатто ҳаёлига ҳам келтирмади.

Ўғли, яъни Чонсуннинг эри бу вақтда бошқа провинцияда қурилишда ишлар, уйга кам келар эди. Инха уч ёшга тўлганида кутилмаганда қайнона қазо қилди. Она ўлиmidан сўнг эри Чонсунга фақат қизининг онаси сифатида муносабатда бўлди. Тез орада Чонсун эрининг маъшуқаси борлигини билиб қолди. Аммо эри қизининг тоби йўқлигини билиб, уйга қайтишга мажбур бўлди. Ҳар қандай қийинчиликларга қарамасдан Чонсун ҳеч қачон

Ўзининг заифалигини бировга кўрсатмади, тақдирдан нолимади. Унинг матонати сабаб оилада ҳар доим тартиб мавжуд эди, фарзандлар олий маълумотли бўлишди, эри ҳам тадбиркорлик билан шуғулланиб, ишлари яхши эди.

Қизига яхши тарбия беришга ҳаракат қилди. Инхе оқила қиз бўлиб ўсди, яхши таълим олди, ўзини яхши тута олиши ва интилувчанлиги билан тенгдошлари орасида ажралиб турди. Мактабда ўқиб юрган кезларида у адабий танловларда ҳар доим биринчиликни кўлдан бермади ва ёзувчи бўлишни орзу қилди. Ўқишдаги яхши натижаларга қарамасдан Инхе пойтахтда эмас, ўзининг провинциясида ўқишни давом эттирди. У онаси учун қайғуриб, ўзининг орзуларидан воз кечди.

Университетни тамомлагач Инхе хусусий мактабда дарс бера бошлади. Тез орада у Ёнсе исмли йигитга турмушга чиқди. Эрга тегиб, қиз фарзандли бўлгач Инхе оилавий ҳаёт тамал тошини мустаҳкамлашга интилди. Ўзини ҳамма нарсадан маҳрум қилди, оиладаги барча масъулиятни бўйнига олди. Етти йиллик оилали ҳаёт давомида бирор кун шодон ўтмади. Бу вақтга келиб китоб ёзиш ҳақидаги орзулари билан ҳам хайрлашди. Ёнсе бошқа аёл билан учраша бошлагач, Инхе ажрашиш учун сўзсиз рози бўлди. Бу воқеа отасининг ўлиmidан бироз олдин содир бўлди.

Ҳикоянинг энг қизиқ ечими ана шунда кўринади, китобхон, ҳатто, асар қаҳрамонлари ҳам Инхенинг эри билан ажрашгани ҳақида билишмайди. Катта авлод вакиллари «ажрашиш» оила учун кечирим бўлмас иснод, деб билишади. Шу сабабли она Чонсун Хёнсок ва қизи Инхе муносабатларини ҳаяжон билан кузатади, Чонсуннинг эри эса қизининг кечки пайт бегона эркак билан кафедра ўтиргани ҳақида эшитганда, ухлай олмайди.

Инхе эри билан ажрашгани ҳақида ота-онасига лом-лим демайди, чунки бу хабар уларга қандай зарба беришини билади. Инхе турмушга чиқар экан, бахтли оила қуришига умид қилди. Аммо у ич-ичидан Ёнсе билан характерлари ҳар хил эканлигини сезиб турар эди, хато қилишдан қўрқарди. Қўрқув ўз тасдиғини топди. Эри билан ажрашгандан сўнг у эри билан бирга яшаган даврларини тез-тез хотиралай бошлади. Ўзи учун муҳим нарсага эришиш учун, ташқи дунёга чиқиш учун қанчалик ҳаракат қилди.

«Дуэт» хикоясида Чонсун ўзини анъанавийликка хос тарзда тутади. Ҳикояда Чонсун ҳаётининг бахтли давлари билан боғлиқ битта ҳам воқеа, хотира ёки эсдаликлар келтирилмаган бўлса-да, ўтган йиллар армони, афсус ва надоматлар ҳам учрамайди. У ўз умрини эри ва фарзандларининг келажаги учун қурбон қилди. Мана шу қурбонлик эвазига оилада тинчлик ҳукм сурди, болалар олий маълумотли бўлишди, эрининг ишлари омадли бўлди.

Инхе болалигидан ҳаётнинг барча ташвиш ва қийинчиликлари ҳамда отасининг хиёнатини индамай ичига ютган онаси учун қаттиқ қайғурди. Ҳатто, кунларнинг бирида, мактабда ўқиб юрган кезларида, Сеулдан қайтиб келган отаси уйда базм уюштирди, базмга шароб заводида ишлайдиган қувноқ аёлларни таклиф қилди, аёлини эса уларга хизмат қилишга мажбур қилди. Шунда Инхе уйнинг орқаси беркиниб ўтирди, у онасининг бу хўрликларини кўришга ўзида куч топа олмади. Совуқ кечани у ҳовлининг орқа деворида ўтказди, унинг кўзлари ҳеч нарсани кўрмас, ён атрофдан ўтган одамларни ҳам сезмас эди.

Талабалик вақтларида бўлиб ўтган воқеа ҳам Инхенинг кўз ўнгидан кетмайди. У каникулга чиқиб, уйга келди. Шу куни кечаси ёмғир шаррос қуйиб ёғди. Онаси ва Инхе қоронғу тушгунча омборхонага кўмир брикетларини ташишди, укаси Инхо эса «ҳатто хонасидан бурнини ҳам чиқариб қўймади». Эрталаб уйга қайтиб келган отаси ҳолдан тойиб ётган онасини кўриб, шундай деди: «Уйда аёл бажариши лозим бўлган барча ишлар шундай оғир». Инхе чидаб тура олмади ва «ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун гапирди». У биринчи маротаба отасига қаттиқ гапирди ва отаси биринчи маротаба унинг юзига тарсаки туширди. Отаси ўзини ушлаб тура олмади, чунки: *«Инхе қизи сифатида эмас, балки аёл сифатида унинг попугини пайсатириб қўйган эди»*.

Чонсуннинг ёшлик даврида жамиятда патриархал қонунлар жуда ҳам кучли эди, турмушга чиққан аёл эри ва қайнонасига сўзсиз итоат қилиши лозим эди. Аммо Инхе ёшлиги мустақил ва озод бўлишга ҳаракат қилувчи бошқа авлод даврига тўғри келди. Энди у азобланишни истамайди, эрининг хиёнатларига чидамайди.

Адиба корейс жамиятида ўттиз беш йил ичида аёл мавқеининг қанчалик ўзгарганлиги, оилада ўз ўрни ва ролини англаб етганини кўрсатади. Қаҳрамонлар тақдирини қиёслаш орқали у бир неча бор она ва қизи ўртасидаги мустаҳкам алоқа ва ўхшашликларни таъкидлайди. Чонсун эри бошқа аёл билан яшаётганидан хабар топганида, қалби қаттиқ ўқсийди, қийналади.

Маълумки, Ин Хигён ўз ҳикоясини бежизга «*Дуэт*» деб номламаган. Изоҳли луғатда бу сўзга «икки мусиқа асбоби ёки икки хил овоз билан ижро этиладиган мусиқа асари» деб таъриф берилган. Она ва қизнинг қисмати ўхшаш бўлишига қарамай, уларнинг ҳаётини ғамгин куй билан қиёслаш мумкин бўлса-да, улардан ҳар бири ўз партиясини «юритади», ва бу дуэтда қизнинг партияси мустақил янграйди. Аммо Чонсун қалбида азоб билан бирга қизига бўлган ишонч ҳам мавжуд эди. Унинг тақдири эрининг тақдири билан чатишиб кетди, ва ҳаёти фақат азоб-уқубатлардан иборат бўлди. Аммо Инхе ўз ҳаётини тўғри қуриши лозим. Бу Чонсуннинг қизига бўлган ишончи эди, ва бу унинг аёлларга хос донолиги, оқиллиги, ҳаёт билан муроса қила олишидан дарак беради.

Инхе ҳам ҳаётда «ҳаммаси яхши бўлишига» ишонади. Балким, бу ишонч собиқ синфдоши Хёнсок билан учрашувдан кейин пайдо бўлгандир. Бу учрашув унга ўзини ҳақиқий аёл каби ҳис этишга ёрдам берди, яхши келажак учун умид уйғотди.

Ҳикоя экспозициясида қаҳрамонлар ота ўлимини кутиб ўтиришибди, улар қайғуга ботишган, нима қилишни билишмайди. Аммо шунга қарамай бир-бирини хафа қилмаслик учун ҳар бири ўз ҳисларини беркитишга ҳаракат қилади. Ҳикоя якунида она қаршисида – аёлнинг эртанги куни учун ишонадиган, ҳаёт қийинчиликларидан кўрқмайдиган ва ғурурини топтагандан кўра ажрашишни маъкул кўрган бошқа қиз ўтирибди. Шундай қилиб, қаҳрамоннинг бошланғич ва якуний ички қарама-қаршилиги ўртасида эгаллаган вазияти ташқи тасодиф контраст билан ўралган.

Мазкур ҳикояда Ин Хигён бош қаҳрамонлар сифатида аёлларни танлаган – сабр билан йўғрилган она, оқила ва меҳрибон, фарзандларининг келажаги ва оиласининг тинчлиги учун ҳар қандай қурбонликка тайёр, ва ҳар томонлама ўзига ўхшаш қизи. Инхе образида ёзувчи анъанавий патриархал оилада тарбия топганлигига қарамасдан оилавий муносабатларга янгича назар билан қарайдиган аёлни кўрсатади. Инхе ёшлигидан ич-ичидан отасининг қилмишларини қоралайди, талабалик чоғларида эса отасининг онасига нисбатан кўпол муносабати, оилада инсон ўрнида кўрмаслигига қарши очик-ойдин ўзининг фикрини билдиради, ва, ниҳоят, турмушга чиқиб ва эри билан етти йил бирга яшагач, онасининг қисматини такрорламаслик учун ажрашишга аҳд қилади. Бу жуда ҳам оғир ва мушкул иш эди. Чунки жамиятда ҳам, оилада ҳам ажрашган аёлга нисбатан муносабат кескин эди. Аммо Инхе бундан чўчимади, бу танловни фақат ўзлигини англаб етган замонавий аёлгина амалга ошириши мумкин эди. У ўз йўлини танлаш ҳуқуқига эга, у оилада севиш ва бахтли бўлишга ҳақли, оилавий муносабатларни фақат самимий муҳаббат ва ўзаро ҳурмат асраб қолади.

Ян Кви Жанинг «Зиддият» (1998) ҳикоясини узоқ йиллик тажриба ва кузатишлари асосида яратилган. Ян Кви Жанинг ўзи бу ҳақида шундай фикр билдирган: *«Менинг «Зиддият»им бунчалар шухрат қозонишини кутмаган эдим. «Зиддият» ҳикояси атрофни, одамларни кузатиш ва натижаларни қиёслашларнинг бадий кўринишидир».*

Дарҳақиқат адибага «Зиддият» ҳикояси жуда катта муваффақият олиб келди. Мазкур ҳикоя Эпстеин, Степхен ҳамда Ким Ми-Ёнлар томонидан инглиз ва француз тилларига таржима қилинди. Ҳикоя чоп этилган йили театрларда сахналаштирилди, кинофилмлар суратга олинди.

Ҳикояси адиба яшаган давр ҳақиқати асосида ёзилган. «Зиддият» ҳикоясининг яратилишида давр руҳи, инсонлар ўртасидаги маънавий бўшлиқ адибага тинчлик бермади. Натижада адибада ўзи яшаган давр муҳитини тасвирлашга бўлган иштиёқ кучайди,

атрофдаги одамларни образлар тимсолида гавдалантирди. Давр муҳити асосида олинган ғоя, яъни адиба замондошларининг тақдири асар мавзусига айланди.

Асар бош қаҳрамон Ан Жин Жиннинг 25-ёшга тўлгандан сўнг, эркин ва мустақил ҳаётга кадам қўйиши, «эркин» ҳаёт оstonасида бир йил давомида бошидан кечирганлари, шу вақт мобайнида ҳаётида содир бўлган воқеалар ҳақидадир. Ҳикояда Ан Жин Жиннинг йигирма беш ёшида мустақил ҳаёт кечиришга жазм қилгани, аммо бу қарори қанчалик тўғри ёки нотўғри эканлиги ҳақида бир фикрга кела олмаслиги баён этилади. Лекин Ан Жин Жин учун ўз мустақил ҳаётини қуриш у ўйлаганчалик осон бўлиб чиқмади. Кейинги ойларда қатор муаммоларга дуч келди. Хатоларга йўл қўйди. Лекин Ан Жин Жин бу хатоларидан хулоса чиқармади, уларга оптимистик руҳда ёндашишга ҳаракат қилди.

Ан Жин Жин турмуш қуришга қарор қилади. Лекин бу борада у бир қарорга кела олмади. У бир вақтнинг ўзида иккита инсонга қўнгил қўйди, улардан қайси бирини танлаш устида узоқ вақт бош қотирди. Аслида улардан қайси бирини севишини ҳам англай олмади ва кейинчалик уларнинг ҳар иккисидан ҳам айрилди.

«Зиддият» ҳикояси тўлиқлигича Ан Жин Жиннинг ички руҳий оламида содир бўлаётган қарама-қаршиликлар асосига қурилган. Инсоннинг ички руҳий олами – диалектик. Адабиёт инсон ҳолати тасвири эканлиги кўпгина адабиётшунослар томонидан эътироф этилган.

Ян Кви Жа ҳикоясидаги аёллар жамиятнинг турли табақаларига мансуб, лекин уларни шу даврга хос умумий интилиш – бошқалардан ёмон яшамаслик, имкон қадар, улардан ҳам яхши яшашга интилиш бирлаштиради. Оддий инсоннинг кундалик ҳаёти, бу ҳаётнинг икир-чикирлари адибанинг диққат марказида туради.

Ҳикояда иштирок этувчи образларнинг ҳаммаси аёллар: Ан Жин Жин, онаси, холаси. Она ва хола опа-сингил бир оилада, бир муҳитда улғайишган, аммо улар руҳан ва қалбан – икки олам. Бу ҳикояда адиба томонидан илк бор аёл кишининг атрофдагиларга муносабати масаласи қўйилган. Узоқ асрлар давомида конфуцийчилик меъёрларига амал қилиб келинган жамиятда аёл, унинг фикри аҳамиятсиз бўлган. Аммо адибанинг аёл образларида бу тўсиқни ёриб ўтиш кузатилади. Ан Жин Жин атрофдагиларга ўз муносабатини билдириб ўтади. Ҳаётидаги тартибсизликлар учун онасини умуман айблашни хоҳламайди. Жамиятда, оилада ҳар бир нарса учун жавобгарликни аниқ кўрсатиб турадиган одамларга ҳам мутлақо ишонмайди.

Юқорида таъкидлаб ўтилганидек, асардаги бутун воқеа-ҳодисалар қарама-қаршиликлар асосига қурилган. Бунга Ан Жин Жиннинг онаси ва холасининг тақдирлари мисол бўлади. Турмуш қуриш ҳар иккала опа-сингилларнинг ҳаётини мутлақо ўзгартириб юборди. Онасининг биринчи турмуши бахтсизликка учрагани сабабли у иккинчи маротаба

турмуш курди. Аммо бахтга қарши эри ичкиликка муккасидан берилиб кетди. Эри оила ва фарзандларни боқиш ҳақида ўйламади. Холаси эса бу борада бахт қушини қўлга киритди, у ўзига тўқ оилага келин бўлди. Шуниси эътиборлики, бу қарама-қаршилик уларнинг фарзандлари тақдирида ҳам давом этди. Аннинг акаси Иви оиладаги муҳит сабаб қўча безориларига қўшилиб кетди, холасининг ўғли Ёнг-гю эса тарбияли, илмли инсон бўлиб улғайди.

Она қиёфасида фақат моддий манфаат етакчилик қилади, хола образида эса ҳаётга теран қарайдиган, фаҳму-фаросатли аёл гавдаланади.

Ян Кви Жа корейс ёзувчилари орасида биринчилар қаторида инсоннинг ички дунёсини реалистик тарзда тасвирлаб, қаҳрамонларнинг руҳий ҳолатини очиб беришга эриша олган адибадир. Кундалик турмушни бадиий жонлантирган адиба шу тариқа бир-бирига зид ҳолатлар тавсифида драмани кучайтирди. Ян Кви Жа персонажлари фикрлар дилеммаси исканжасида яшайди.

«Зиддият» ҳикоясида Ан Жин ҳаётида содир бўладиган барча қарама-қаршиликлар унинг саёҳатларга ўчлиги, бир хил ҳаётдан қочишга бўлган интилишлари билан боғлиқдир. У бу борада енгил ҳаёт кечирадиган, зиёли, бошқалардан деярли фарқ қилмайдиган амакиваччаси билан солиштиради ва шундай қарорга келади: *«Бир хил тарздаги ҳаёт бир хил бахт ато этади»*.

Ҳар бир аёл образи – бу миллатнинг юзи. Ҳар бир аёл у маликами, канизакми, фарқи йўқ – бу онадир. Шундай экан, корейс миллатнинг келажаги Са хоним, Пакси, Чхунхян, Сим Чхон каби аёллар туфайли юзага чиқади. Са хоним образида корейс аёлига хос миллийлик, теран қалблик барқ уриб турса, Чхунхян корейс қизлари учун идеалга айланди, Сим Чхон образида халқнинг азалий қадриятлари – ҳеъ категорияси ўз тасдиғини топган бўлса, Пакси образида ботиний гўзаллик ватанпарварлик туйғулари билан уйғунлашиб кетган. Уларга қарама-қарши фикрли, худбин аёллар эса миллатнинг иллатидир. Биламизки, феодал қоқоқлик даврида Корея жамиятида ҳар бир канизакнинг ҳаёти – фожиа эди. Аммо канизак бўла туриб, оилада бека бўлишга, ҳатто киролича ўрнини эгаллашга (Иन्हён тарихини эсланг) ҳаракат қилувчи аёлларга муҳаббат ёт, ҳеч ким ҳалақит бермаса, тинч яшаса.

Корейс адабиётида ўрта асрларда қарама-қарши характерли аёллар ҳақида асарлар номаълум муаллифлар томонидан яратилган бўлса (Ким Манжун романлари бундан мустасно), замонавий насрда бу масала адабиёт сахнасига айнан аёл адибалар яратган асарлар таркибида кириб келди. Ва ўзига хос ижодий услубга эга адибалар Ян Кви Жа, Ин Хигён, Пак Вансо ижодида кенг ривож топди. Ҳатто масала адибалар ҳикоясининг мавзуида ҳам ўз аксини топди. («Дуэт», «Зиддият» ва ҳ.к.).

«Дуэт»да Инхён таваккал қилишдан, тирикчилик ташвишларидан кўрқмайди, жамиятда азалдан ҳукмрон Конфуцийчилик меъёрларини бузишга ўзида куч топади. Корейс миллати менталитетига хос онаси каби барча ҳаётий хўрликларга чидаб яшашдан воз кечди. Ўзбек халқи каби корейс халқида ҳам оилани бошқариш эркак кишининг ихтиёрида. Аммо ҳисоб-китоб негизига оила қурган Инхёнинг эри ҳаётининг бесамар ўтаётганидан афсусланмайди, ҳатто аёли биринчи бўлиб ажрашиш ҳақида оғиз очганида ажабланмайди. Чунки уни оила эмас, молия масалалари қизиқтиради.

ХУЛОСА

Мақолада келтирилган барча аёллар корейс миллати аёлларининг фитратидир. Ҳаётда қайси типдаги аёллар кўпроқ бўлиши даркор? Бу бугунги кунда барча халқлар учун муҳим масала ҳисобланади. Миллатнинг ўсиши оналар идроки билан ҳам чамбарчас боғлиқ. Шу ўринда мақолани ўзбек адаби Ғофур Ғуломнинг «*Бизнинг оналар*» мақоласида келтирилган парча билан яқунлашни ва хулосани эса ҳар бир китобхон ҳукмига ҳавола этишни жоиз деб топдик.

«Босқинчиларга қарши курашган Қамчибек қўлга туширилади. Оёқ-қўлига кишан уриб, дор остига олиб келинган пайтда унинг ёнига онаси – Олой маликаси деб танилган Қурбонжон додхоҳ отлиқ етиб келиб, «Хайр, ўғлим, бизнинг авлодга шаҳид ўлмоқ – отамерос. Берган сутимга розиман!» дейди-да, от бошини қайриб кета беради. Алп – энадан, от – биядан, дейдилар: Қурбонжон додхоҳ каби юракли оналардан Қамчибек сингари кўкраги ёлли (ёлқинли) йигитлар туғилади».

Бундай аёллар ҳаётда бўлган, ҳозир ҳам бор. Шундай экан, замоннинг зайлига бўйсунмасдан, барча нарсага ўз худбинлик дунёқараши орқали назар солмасдан, мешчанликка берилмасдан, моддий манфаатга қул бўлмасдан, дунёга теран кўз билан боқадиган, қалби муҳаббат ва меҳрга тўла корейс халқининг Чхунхян, Са хоним, Пакси, ўзбек халқининг Қурбонжон додхоҳ, Ўзбек оғим, Кумушбиби каби турмушида маъно ва мақсадли аёллар тақдири барчага намуна бўлсин.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества/сост Бочарев С.Г. – М.:Искусство, 1979.
2. Зухриддин Исомиддинов. Икки аёл. – Тошкент. «TURON-IQVOL» МЧЖ, 2011.
3. Классик корейс насри антологияси. Тузувчи ва нашрга тайёрловчилар: Сайдазимова У.Т., Чой Со Ёнг ва бошқ. Тошкент “Истиқлол” нашриёти. 2013.
4. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. Давлат илмий нашриёти. – Т., 2006.

5. Троцевич А.Ф. История корейской традиционной литературы (до XX в.), – СПб.:Санкт-Петербург, 2004. С.177.

6. Klassik koreys nasri antologiyasi. Tuzuvchi va nashrga tayyorlovchilar: Saydazimova U.T., Choy So Yong va boshq. Toshkent “Istiqlol” nashriyoti. 2013. B.392.